

Semantički profil imena NK "Dinamo" i NK "Croatia"

MIROSLAV VUJEVIĆ*

Sažetak

Događanja oko promjene imena NK "Dinamo" u NK "Croatia" potakla su ovo istraživanje. Stoga je i problem definiran na sljedeći način: Kakav je semantički profil NK "Dinamo" i NK "Croatia"? U istraživanju su sudjelovala 403 ispitanika mlađe dobi koji su uz pomoć semantičkog diferencijala procijenili NK "Dinamo", NK "Croatia", kao i Bad Blue Boys, Hrvatsku nogometnu reprezentaciju i Nogometnu reprezentaciju Jugoslavije. Semantički diferencijal sastojao se od sedam parova bipolarnih pridjeva: naš – tuđ, dobar – loš, velik – mali, svijetao – taman, tvrd – mekan, blizak – dalek i jak – slab.

Iako je denotativno značenje NK "Dinamo" vezano uz socijalističku političku identifikaciju, a NK "Croatije" uz nacionalnu identifikaciju, rezultati istraživanja pokazuju da je konotativno značenje NK "Dinamo" više vezano uz nacionalnu identifikaciju nego konotativno značenje NK "Croatia".

Većina anketiranih izjavljuje da navija za "Dinamo", a moćnici ih označavaju kao malu skupinu bukača koja i dalje dobiva batine. U bivšoj Jugoslaviji dobivali su batine zbog konotativnog značenja (nacionalne identifikacije), a u Republici Hrvatskoj dobivaju zbog denotativnog značenja koje im se pripisuje (vezanost uz socijalizam), a s kojim se nikad nisu identificirali.

Uvod i problem

Višestruka je veza sporta i politike. Politika sportu pomaže financijski, a sport politici pomaže u promidžbi. Zbog političke promidžbe sportska društva dobivaju i mijenjaju imena. Što je sport popularniji, veza s politikom je veća. To se u nas najviše očituje u nogometu.

Nakon Drugog svjetskog rata u Jugoslaviji mnogi su nogometni klubovi dobili imena pod utjecajem tadašnje politike s ciljem promicanja socijalističke ideje. U Srbiji se javljaju imena nogometnih klubova: Partizan, Crvena Zvezda, Radnički, Spartak... U Hrvatskoj većina klubova nosila su imena gradova: "Rijeka", "Osijek", "Split", "Zagreb".

Iako na prvi pogled ne izgleda, imena nogometnih klubova "Dinamo" i "Lokomotiva" su s političkim predznakom. "Dinamo" dobiva ime umjesto HAŠK "Građanskog", a "Dinamo" i "Lokomotiva" često je ime u socijalističkim zemljama

* Miroslav Vujević, redoviti profesor Fakulteta političkih znanosti u Zagrebu na predmetu Metode istraživanja.

koje su naglašavale društvene promjene i u tu svrhu koristili tehničke izraze dinamo i lokomotiva kao simbole društvenih promjena.

NK "Dinamo" bio je veoma jaki klub iz glavnog grada Hrvatske. U antinacionalnom socijalističkom društvu ime "Dinamo" je gubilo denotativno značenje vezano uz socijalizam i poprimalo konotativno značenje koje se povezivalo uz nacionalnu identifikaciju. Tako je u bivšoj Jugoslaviji ime "Dinamo" postalo simbolom Hrvatske.

To je naročito došlo do izražaja kod "ekstremnih navijača" u Zagrebu koji su postali i predmetom istraživanja. U navijačkoj skupini koju su istraživači nazvali "navijačko pleme" 62% ispitanika izjavljuje da se druže zbog nacionalnih i patriotskih osjećaja. "Navijačko pleme" imalo je više grbova, a na jednom piše: Croatia. Za svoje kolege navijače govorili su: "Bitno je da su Hrvati".

Na osnovi dobivenih rezultata istraživači su zaključili: "Za sada treba uočiti činjenicu da među "ekstremnim navijačima" u Zagrebu nacionalno i nacionalističko predstavlja značajan dio njihovog ponašanja" (Buzov, Magdalenić, Perasović, Radin, 1990: str. 14). Uz tu umjerenu ocjenu istraživača dominirala je neumjerena ocjena političara koja je u njima vidjela "narodnog neprijatelja".

Zbog toga su i NK "Dinamo" i njegovi navijači imali popriličnih teškoća. Govorilo se da "Dinamo" može postati prvakom Jugoslavije, ako je objektivno bar za šest bodova jači od svojih rivala. Navijači su se zbog toga još više vezali uz "Dinamo". To je vodilo većem pritisku koji je povećavao nacionalnu identifikaciju i identifikaciju s klubom.

Stanje u nogometu bilo je pokazatelj stanja u politici. Nacionalni sukobi počeli su verbalnim i fizičkim razračunavanjima na nogometnim terenima. Na osnovi ponašanja na nogometnim terenima mogao se naslutiti raspad Jugoslavije i urušavanje socijalizma.

Nakon raspada Jugoslavije, osamostaljivanja Hrvatske i promjenama u političkom uređenju mijenja se i ime "Dinamu", najprije u HAŠK "Građanski", potom u NK "Croatia". Iako su nova imena po svom denotativnom značenju bliža nastalim promjenama, ona nisu prihvaćena u javnosti, osobito ne u najvatrenijih navijača koji su se nazvali Bad Blue Boys (BBB).

Nakon promjene imena maksimirskog tima, gledatelji bojkotiraju utakmice zahtijevajući povratak starog imena, a uprava kluba u kojoj dominiraju političari optužuje BBB i sve one koji su protiv promjene imena kluba da su protiv političkih promjena. Ovaj sukob ne jenjava već se povećava, tako da se javljaju već viđeni oblici nasilja koje dovodi do negodovanja javnosti.

Oni koji žele vraćanje imena NK "Dinamo" tvrde da se uz taj naziv ne vežu pozitivni osjećaji prema socijalizmu i Jugoslaviji. Oni koji su za novo ime takve nazivaju nostalgicarima prema bivšem političkom sustavu i bivšoj državi. Zbog toga smo se odlučili za sljedeći *problem istraživanja*:

Kako mladi doživljavaju imena NK "Dinamo" i NK "Croatia"?

Hipoteze:

1. Mladi više prihvaćaju ime NK "Dinamo" nego NK "Croatia".
2. U imenu "Dinamo" kod mladih dominira konotativno značenje nad denotativnim. Prema tome protivnici promjene imena "Dinamo" nisu protiv političkih promjena koje su se dogodile u Hrvatskoj.

Metoda

Anketirano je 403 mladih srednjoškolaca i studenata različitih fakulteta u Zagrebu.

Srednjoškolci su učenici 3. razreda Tehničke škole, a studenti su s prve godine Hrvatskih studija i Agronomije, te 2. i 3. godine Fakulteta političkih znanosti.

U anketi se između ostalog tražilo da kažu navijaju li za neki klub i da imenuju koji je to klub. Zatim se tražilo da pomoću semantičkog diferencijala (Ozgdud, 1963) procijene nazive "Dinamo", "Croatia", Bad Blue Boys (BBB), Hrvatska nogometna reprezentacija, Nogometna reprezentacija Jugoslavije. U procjeni su korišteni pridjevi: naš – tuđ, dobar – loš, velik – mali, svijetao – taman, mekan – tvrd, blizak – dalek i jak – slab.

Rezultati i interpretacija

Ispitanici su stari od 15 do 22 godine. Najviše ih je osamnaestogodišnjaka i devetnaestogodišnjaka. Muških je 48%, a ženskih 52%. Učenika je 17%, a studenata 83%. Sa sela je 12%, iz grada 88% ispitanika. Zastupljene su sve regije, a više od 50% ispitanika je iz Zagorsko-prigorske regije. Vrlo su slabo zainteresirani za politiku i nezadovoljni su s političkom situacijom u Hrvatskoj. Svoju religioznost ocjenjuju osrednjom i jakom.

Trećina (32,5%) ih ne navija ni za jedan klub. Dvije trećine (67,5%) su navijači. Navodili su različite klubove za koje navijaju, uključujući i strane. Od 272 koji su se izjasnili kao navijači, 193 ili 71,0% ih navija za klub iz Maksimira. Za Hajduk navija 47 ili 17,3%, a preostalih 32 ili 11,8% navijača navodi ostale klubove. Navijači maksimirskog tima navodili su nazive Dinamo i Croatia. Podatke o tome donosimo u slijedećoj tablici.

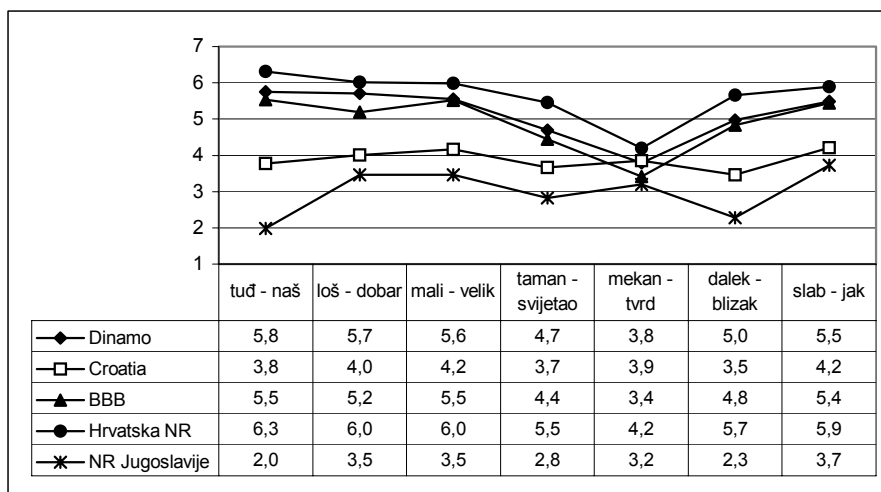
Tablica 1: Učestalost navođenja "Dinama" i "Croatije"

Ime kluba	N	%
"Dinamo"	157	81,3
"Croatia"	36	18,7
Ukupno	193	100,0

Od 193 ispitanika koji se izjasnio da navija za klub iz Maksimira, 81% navelo je ime Dinamo, a samo 19% navelo je da navija za Croatiju. Očito je da velika većina mladih nije prihvatila novo ime maksimirskog kluba. Budući da četiri puta više ima onih koji nisu prihvatili ime "Croatia" neistinite su izjave političkih moćnika da je to mala grupica suviše bučnih navijača.

Rezultati dobiveni semantičkim diferencijalom za "Dinamo", "Croatiju", "BBB", Hrvatsku nogometnu reprezentaciju" i "Nogometnu reprezentaciju Jugoslavije" prikazani su na Slici 1 u kojoj su navedene i aritmetičke sredine. Što je veća aritmetička sredina odgovori su pozitivniji.

Slika 1: Semantički profil "Dinama", "Croatije", "BBB", "Hrvatske nogometne reprezentacije" i "Nogometne reprezentacije Jugoslavije."

Na slici se jasno vidi da je na svim kontinuumima najlošije ocijenjena Nogometna reprezentacija Jugoslavije, potom "Croatia". "BBB" i "Dinamo" znatno su bolje ocijenjeni i veoma slično, dok je Nogometna reprezentacija Hrvatske najbolje ocijenjena. Gotovo sve razlike su statistički značajne. Jedine neznčajne razlike su utvrđene između Dinama i BBB na kontinuumima velik – mali, blizak – dalek i jak – slab, a na kontinuumu tvrd – mekan nađena je razlika između Dinama i Croatije te BBB i Nogometne reprezentacije Jugoslavije.

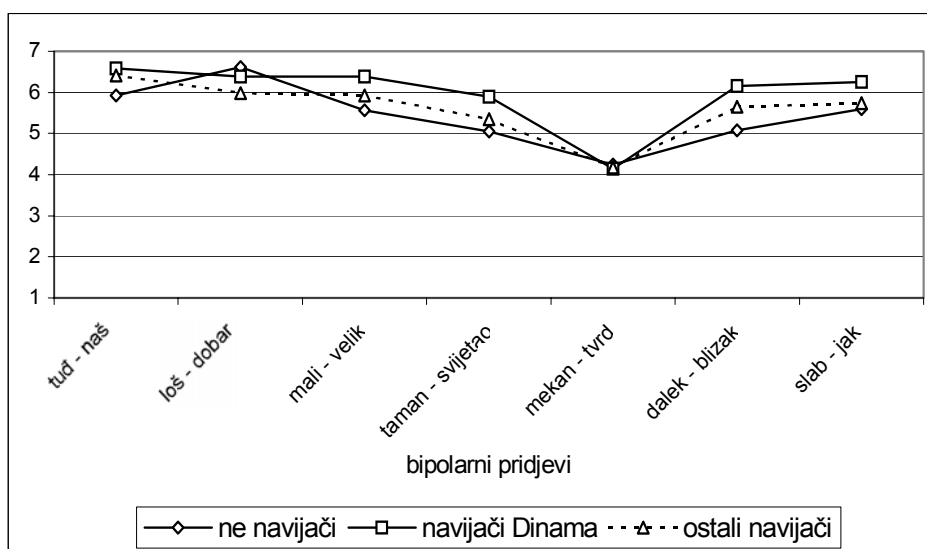
Bliskost "Dinama" Hrvatskoj nogometnoj reprezentaciji na semantičkom profilu govori da u tom imenu dominira konotativno značenje (Marković, 1971). Iako je ime "Dinamo" trebalo asociirati na socijalističku političku identifikaciju, iskustvo koje je vezano uz to ime, nametnulo je značenje koje se odnosi na hrvatsku nacionalnu identifikaciju. Zbog toga su neosnovane tvrdnje nekih političkih moćnika, da su protivnici

promjene imena maksimirskog nogometnog tima, protivnici političkih promjena koje su se dogodile u Hrvatskoj.

“Croatia” je znatno bliža konotativnom značenju Nogometne reprezentacije Jugoslavije, iako je njezino denotativno značenje (Marković, 1971) suprotno. Denotativno značenje “Dinama” je bliže Jugoslaviji nego Hrvatskoj, pa ipak je u konotativnom značenju “Dinamo” znatno bliže Hrvatskoj nogometnoj reprezentaciji nego Nogometnoj reprezentaciji Jugoslavije.

U obradi smo izdvojili navijače “Dinama” (n = 157) i njihov semantički profil Hrvatske nogometne reprezentacije i Nogometne reprezentacije Jugoslavije usporedili s profilima koje su za te momčadi dali ostali nogometni navijači (n = 115) i ne navijači (n = 131).

Slika 2: Semantički profil Hrvatske nogometne reprezentacije

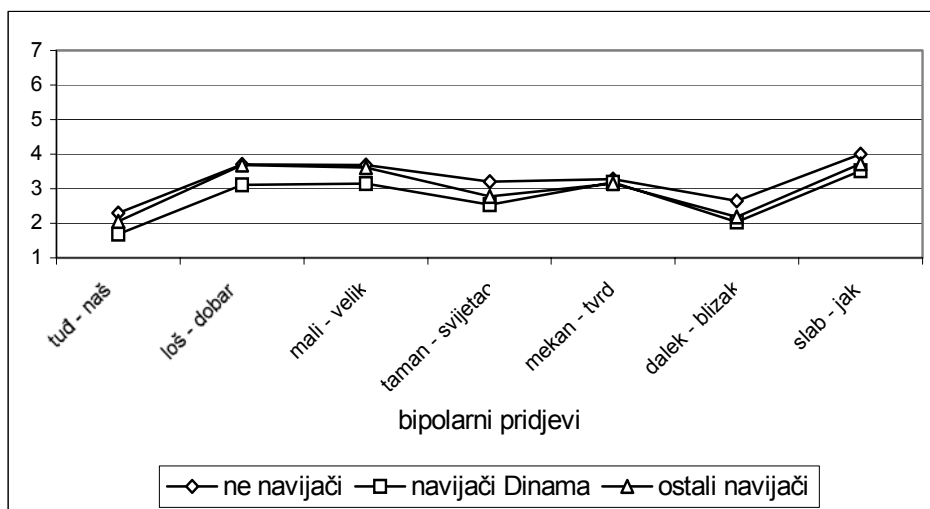

Semantički profil navijača “Dinama” ne razlikuje se od profila ostalih navijača i profila ne navijača. Sve skupine podjednako i veoma dobro ocjenjuju Hrvatsku nogometnu reprezentaciju. Ovi podaci još uvjerljivije govore o neosnovanosti tvrdnje da je želja za povratkom imena “Dinamo” povezana sa željom za povratkom Jugoslavije i socijalizma.

Iz semantičkog se profila vidi da sve skupine veoma loše ocjenjuju Jugoslavensku nogometnu reprezentaciju. Među skupinama nema razlika, pa i to govori da nostalgija za imenom “Dinamo” nije povezana s nostalgijom za Jugoslavijom i socijalizmom.

I pored svega toga na navijače "Dinama" vrši se veliki pritisak uključujući i batinanje od strane policije. Tako se njihova sudbina ponavlja. U bivšoj Jugoslaviji dobivali su batine od milicije zbog konotativnog značenja (nacionalne identifikacije), a sada dobivaju batine od policije zbog denotativnog značenja koje im se pripisuje (vezanost za socijalizam), a s kojim se nikad nisu identificirali.

Slika 3: Semantički profil Nogometne reprezentacije Jugoslavije

Ipak razlika je u ovom slučaju između milicije i policije. Milicajci i njihovi nadležnici su vrlo dobro znali što rade, dok policajci i njihovi nadležnici ne znaju što čine. Zato mladi ne prihvaćaju ime koje su i sami upisivali u grb tima za koji navijaju. Kad nisu smjeli što su htjeli, još su više to htjeli jer nisu smjeli. Što smiju, mladi manje žele, a što moraju to ne žele.

Ime "Croatia" navijačima je manje atraktivno u Republici Hrvatskoj, nego što je bilo u bivšoj Jugoslaviji. Nametanje tog imena izazvalo je otpor. Taj otpor je još i veći što se njime želi potisnuti omiljeno ime "Dinamo" koje je bilo simbol nacionalne identifikacije.

Zaključci

1. Većina (81%) ispitanika koja navija za maksimirski klub taj klub je nazvala "Dinamo".
2. Oni koji su se izjasnili za "Dinamo" pokazali su izrazitu sklonost prema Hrvatskoj nogometnoj reprezentaciji kao i izrazitu nesklonost prema Nogometnoj reprezentaciji Jugoslavije.

3. Na osnovi tih rezultata može se zaključiti da su neosnovane tvrdnje da je želja za povratkom imena "Dinamo" povezana sa željom da se obnovi Jugoslavija i socijalistički sustav.

Literatura

- Buzov Željko, Magdalenić, Ivan, Perasović, Benjamin i Radin, Furio: (1990) *Navijačko pleme*, Biblioteka časopisa *Pitanja*, Zagreb.
- Marković Mihailo: (1971) *Dijalektička teorija značenja*, Nolit, Beograd
- Ozgd Čarls: (1963) *Metod i teorija u eksperimentalnoj psihologiji*, Savremena škola, Beograd

Miroslav Vujević

SEMANTIC PROFILE OF THE NAMES FC 'DINAMO' AND FC 'CROATIA'

Summary

Changing the name FC 'Dinamo' into FC 'Croatia', and all the events connected with that change, are linked with political culture. The study of this correspondence included 403 young respondents who, with the help of semantic differential, assessed FC 'Dinamo', FC 'Croatia', the Croatian national soccer team and the Yugoslav national team. The results show that the connotative meaning of the name 'Dinamo' is much closer to the national identification of Croats than the name 'Croatia'.

Thus the accusations that the advocates of the name 'Dinamo' are enemies of Croatian independence and the democratic changes have been proved unfounded. Even more unfounded was the way the government treated the issue, which harked back to the treatment of Dinamo supporters at the hands of the former communist Yugoslav regime (they were harassed because of the connotative meaning i.e. national identification). Similarly, in the newly-created Republic of Croatia they were harassed because of the denotative meaning attributed to 'Dinamo' (Yugo-communist nostalgia), with which Dinamo fans never identified.